

Τα γνωρίσματα του Ορθοδόξου Μοναχισμού

Μία ακόμα εκπληκτική μορφή της Ορθοδόξου Μοναχικής ασκήσεως τιμά σήμερα η Εκκλησία μας, αγαπητοί μου. Πρόκειται για τον Όσιο Παύλο, που έζησε στην Θηβαΐδα της Αιγύπτου στα μέσα του 3^{ου} αιώνας, όταν οι Χριστιανοί βίωναν τον απηνή διωγμό του Ρωμαίου Αυτοκράτορα Δεκίου. Σε νεαρή ηλικία εγκατέλειψε τα πλούτη που του κληροδότησαν οι γονείς του και αποσύρθηκε στην έρημο αφιερώνοντας τη ζωή του στην άσκηση και στην προσευχή για τον ίδιο και ολόκληρο τον κόσμο. Ασκήτεψε περίπου ενενήντα χρόνια και, λίγο πριν η μακαρία ψυχή του οδηγηθεί στα χέρια του Θεού, έτυχε της επισκέψεως ενός άλλου μεγάλου ασκητού της εποχής του, του «καθηγητού της ερήμου» Μεγάλου Αντωνίου. Θεία αποκάλυψη οδήγησε τα βήματα του Οσίου Αντωνίου στον ασκητή Παύλο, προκειμένου να αντικρίσει στο πρόσωπό του ένα θεωμένο άνθρωπο, η ζωή του οποίου ήταν ένα θαύμα της αγάπης του Θεού. Ο Όσιος Αντώνιος είχε την ευλογία να συναναστραφεί, δι' ολίγον, τον μεγάλο συνασκητή του, πριν τον οδηγήσει στον τάφο, αποδίδοντας στη γη το αποστεωμένο σκήνωμά του και στον Θεό την μακάρια ψυχή του.

Ο ιερός θεσμός της Μοναχικής ασκήσεως και του αναχωρητισμού, για τα μέτρα της εποχής μας είναι ακατανόητος και, εν πολλοίς, παρεξηγημένος. Εύκολα διερωτάται κανείς πώς είναι δυνατόν, στην εποχή της αφθονίας, της επιστημονικής και τεχνολογικής έκρηξης, της αποθέωσης των ανθρώπινων δυνατοτήτων και δεξιοτήτων, του ηδονισμού και του ευδαιμονισμού, νέοι άνθρωποι και όχι μόνο, να εγκαταλείπουν τα πάντα, αναζητώντας την ησυχία της ασκήσεως και την μόνωση της προσευχής. Πρόκειται για ερώτημα με σαφείς κοσμικές προϋποθέσεις, οι οποίες, όμως, είναι λανθασμένος οδηγός στην κατανόηση του Ορθοδόξου Μοναχισμού. Αυτό συμβαίνει γιατί ο Μοναχισμός είναι βαθειά πνευματικός και δεν μπορεί να κατανοηθεί από ανθρώπους που στερούνται Ορθοδόξων πνευματικών κριτηρίων και γνήσιου Ορθοδόξου – Εκκλησιαστικού φρονήματος.

Θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα την ουσία της μοναχικής ζωής, αν διακρίνουμε τα τρία βασικά και χαρακτηριστικά γνωρίσματά της. **Το πρώτο είναι ότι ο Μοναχισμός είναι θεσμός Εκκλησιαστικός**, γεννημένος και ανδρωμένος μέσα στο γεγονός της Εκκλησίας. Δεν είναι πάνω από την Εκκλησία, ούτε πορεύεται παράλληλα προς την Εκκλησία, ως μία «παρα-εκκλησία». Οι μοναχοί δε συνιστούν σέκτα περιθωριακών της ζωής, δεν είναι μέλη κάποιας

παραθηροσκευτικής οργάνωσης ζηλωτών, αλλά κομμάτι του Εκκλησιαστικού σώματος, που, από κοινού με την ιερωσύνη, συνιστούν τους δύο ζωτικούς πνεύμονές του. Αποδεικνύεται, έτσι, το συμπαγέστερο και πλέον αδιάρρηκτο τμήμα του, που διασώζει στον τρόπο της υπάρξεώς του την ιστορική συνέχεια της Εκκλ/κής κοινωνίας και τη δυνατότητα της σωτηρίας, δηλ. της θέωσης.

Το δεύτερο γνώρισμα του Ορθοδόξου Μοναχισμού ο ησυχαστικός και όχι ο ακτιβιστικός του χαρακτήρας. Δεν αποβλέπει στην κατάκτηση του κόσμου με την εξωτερική ιεραποστολική και κοινωνική δράση, όπως συμβαίνει με τον Δυτικό Μοναχισμό, αλλά στην μεταμόρφωσή του με την μετάνοια, την κάθαρση και την Μυστηριακή ζωή. Όπως διδάσκει ο μακαριστός π. Παΐσιος *«Έργο του Μοναχού είναι να γίνει δοχείο του Αγίου Πνεύματος...είναι η αγάπη προς τον Θεό, η οποία έχει και την αγάπη προς τον πλησίον. Ο Μοναχός μελετάει τη δυστυχία της κοινωνίας, πονάει η καρδιά του και προσεύχεται συνεχώς καρδιακά για τον κόσμο. Έτσι ελεεί τον κόσμο με την προσευχή. Υπάρχουν μοναχοί που βοηθούν τους ανθρώπους περισσότερο από όσο θα τους βοηθούσε ο κόσμος μαζί... Δε ζητάει ο Θεός από τους Μοναχούς να βγουν στον κόσμο για να κρατούν τους ανθρώπους να περπατούν, αλλά ζητάει να τους δώσουν φως με το βίωμά τους, για να οδηγηθούν στην αιώνια ζωή»¹*

Το τρίτο γνώρισμα του Μοναχισμού είναι η ουσιαστική κοινωνικότητά του, παρά τον ησυχαστικό του χαρακτήρα. Ο αγωνιζόμενος κατά των παθών του Μοναχός μπορεί να γεμίσει από αγάπη για τους ανθρώπους. Στην περίπτωση του η κοινωνικότητα δεν έχει συναισθηματικό χαρακτήρα, σαν κι αυτή που συναντάμε ανάμεσα στους συγγενείς και φίλους, αλλά είναι χαρισματική κατάσταση, δώρο του Αγίου Πνεύματος. *«Ο Μοναχός επιδιώκει την αληθινή κοινωνικότητα διά της απομακρύνσεως από την κοινωνία. Αυτό είναι κάτι ανεξήγητο για τη λογική του κόσμου. Φεύγει τους ανθρώπους για να αποκτήσει την απάθεια και έτσι να αγαπήσει τους ανθρώπους Θεοπρεπώς. Αυτό είναι ίσως παράδοξο, αλλά όχι αντιφατικό...Το απόκοσμο του Μοναχού δε σημαίνει και αντικοινωνικότητα, όπως και η κοσμικότητα δε σημαίνει κοινωνικότητα. Είναι θαυμαστό πως οι απόκοσμοι μοναχοί είναι ανοικτοί στον κάθε άνθρωπο, πως δέχονται τον κάθε άνθρωπο ως εικόνα του Θεού και ως αδελφό. Πως οι πιο προχωρημένοι κα χαριτωμένοι εκ των μοναχών μπορούν να αναπαύσουν τον κάθε άνθρωπο, όσο ταλαιπωρημένος και συγκεχυμένος και αν είναι»²*

Δώρο του Θεού, είναι, τελικά, αδελφοί μου, ο Ορθόδοξος Μοναχισμός, την προσφορά του οποίου στον τόπο μας, αλλά και στο κάθε πρόσωπο ξεχωριστά, βιώνουμε μέσα στα ανδρὰ και γυναικεία

¹ «Πνευματική αφύπνιση», σελ. 319

² Αρχιμ. Γεώργιος Καψάνης, «Ορθόδοξος Μοναχισμός και κόσμος», σελ. 53-54

Μοναστήρια της πατρίδος μας. Γι' αυτό να περιβάλλουμε εκείνους που επέλεξαν τον δύσκολο, μα αποκαλυπτικό τρόπο της μοναχικής ζωής, με αγάπη και ευγνωμοσύνη, βλέποντας στα πρόσωπά τους τούς αδιάκοπους πρεσβευτές και μεσίτες στον Θεό για τη λύτρωση και σωτηρία του κόσμου. ΑΜΗΝ!